

Сайтът desebg.com публикува част 17 от разследването на журналиста **Христо Христов** за кражбата на Паисиевата история от Държавна сигурност в „Зограф” през 1985 г. То е откъс от документалната му книга

„Операция МАРАТОН”

, разкриваща операцията на Първо главно управление (ПГУ) на ДС за кражбата на оригинала на „История славянобългарска” от Света гора.

Част 17 е посветена на подробностите около неуспешния опит за похищението на реликвата от полк. Христо Маринчев, зам.-началник на отдел 14 в ПГУ (културно-историческото разузнаване), отговарящ за работата по гръцко направление и за проникването в Зографската света обител.

□

Дотук в разследването:

Част 1 – съдържа синтезирана информация за сензационните разкрития в архива на ДС, свързани с операция „МАРАТОН” на Първо главно управление (разузнаването).

Част 2 – разказва за „откриването” на „Зограф” от комунистическата власт и ключовата роля на Александър Фол и Людмила Живкова при формирането на партийно-държавната политика към паметниците на българската култура зад граница, включително и към българския манастир в Света гора.

Част 3 – разкрива за тайните планове на ПГУ за проникване в Зографския манастир.

Част 4 – представена е историята на създаването и възхода на утвърденото през 1972 г. ново направление в ПГУ за културно-историческо разузнаване.

Част 5 – за първи път се разкрива при какви непригодни условия разузнаването съхранява придобитите при специални мероприятия ценни за българската култура копия от различни архиви, документи, артефакти и произведения на изкуството.

Част 6 – разкрива първоначалните опити на ПГУ да събира разузнавателна информация за българския манастир „Зограф“ в Света гора.

Част 7 – разказва за вербуването на богослова Иван Желев – „АНГЕЛОВ“ за агент на ПГУ.

Част 8 – въвежда в кризата в българския манастир по време на игуменството на румънеца Дометий.

Част 9 – разказва за решаващите дипломатически ходове на БПЦ за отстояването на българския характер на „Зограф“ при управлението на румънския игумен Дометий през първата половина на 70-те години на ХХ век.

Част 10 – разкрива промяната на политическия климат в Гърция след края на управлението на военната хунта и идването на власт на Константинос Караманлис.

Част 11 – показва по какъв начин бивша Югославия е водила успешна политика за поддържането на манастира „Хилендар“ и явното проучване на неговото културно-историческо наследство и как ДС се е опитвала да прави същото, но нелегално, чрез неефективни и рискови оперативно-агентурни мероприятия.

Част 12 – в нея се проследява опитите на културно-историческото разузнаване да проникне в братството в „Зограф“ чрез единствения си агент в него – секретен сътрудник „ХАДИЕВ“.

Част 13 – разказва за провала на разузнаването с внедряването в Зографската света обител на монах Кирил, днес Варненски и Великопреславски митрополит.

В **част 14** се разкрива неуспешния опит за проникване в „Зограф“ чрез секретния сътрудник „БЛАГОЕВ“ – монах Натанаил, днес Неврокопски митрополит.

В **част 15** се излагат подробности за първото предложение за осъществяване на операция „МАРАТОН“ и подготовката ѝ.

В **част 16** е представена информация за полк. Христо Маринчев, зам.-началник на отдел 14 на ПГУ – културно-историческото разузнаване, който е основната фигура, предложила и работила по изпълнението на операция „МАРАТОН“, кодовото име под което е извършена кражбата на оригинала на „История славянобългарска“.

С цел осигуряване на максимален контрол върху посещенията в „Зограф“ и възможност да работи по подготовката на операция „МАРАТОН“ КИР си издейства специално решение от Секретариата на ЦК на БКП. С него е наложен задължителен контрол на всички ведомства, институти и хора за дейности, свързани със „Зограф“ – независимо дали става въпрос за публикации, организиране на изложби или посещения. Предложението е на МВНР, където под прикритието на зам.-председател на Комитета по църковните въпроси действа Христо Маринчев. В документа е обяснено, че са отбити сериозните опити на гръцките власти да елиминират манастира, като изменят устава и печата му. „Бавно и мъчително се решава и въпросът за попълване на монашеския състав.

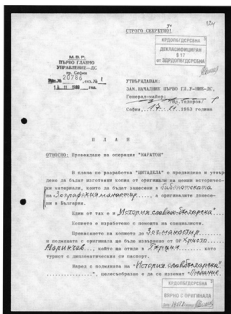
През 1981 г. са изпратени още трима монаси и манастирът има 13 монаси, колкото няма никой манастир в България. Набелязаните мерки за опазване на намиращите се в

Написано от Христо Христов
Събота, 08 Юни 2013 08:22

манастира културни и други ценности се изпълняват. Започнато е проучване на ръкописите, но гръцката страна поставя свои условия. Тази търпелива и настойчива работа изисква да се води без вдигане на излишен шум. Много наши ведомства, институти и отделни дейци обаче проявяват засилен интерес към манастира. Това затруднява работата за провеждане на по-нататъшни мероприятия”, е формалният аргумент за взимане на това решение.

Първият план за операция „МАРАТОН“

Първият план за провеждане на операция „МАРАТОН“ е предложен от Христо Маринчев и началника на отдел 14 КИР полк. Георги Авджиев на 14 ноември 1983 г. – шест години преди падането на Берлинската стена. Утвърден е от зам.-началника на ПГУ ген. Владимир Тодоров. В плана е предвидено да бъдат изготвени копия на оригинали на ценни исторически материали, които да бъдат занесени в библиотеката на Зографския манастир, а оригиналите донесени в България. Един от тях е „История славянобългарска“.

Посочено е, че копие то е изработено с помощта на специалисти. „Пренасянето на копието до Зографския манастир и подмяната на оригинала да бъде извършено от ОР Христо Маринчев”, се указва в плана. „Мозъкът” на операцията трябва да отиде в Гърция като турист с дипломатическия си паспорт. „Наред с подмяната на „История славянобългарска”, целесъобразно е да се изземат „Послание на Патриарх Евтимий и Драгановия миней, от които да се изработят копия тук в лабораторни условия”, гласи замисълът.

Операцията неслучайно е предвидена за зимата, тъй като тогава има най-малко туристи и библиотеката почти не се отваря. ПГУ планира Маринчев да влезе в библиотеката с помощта на монах Пахомий, като двата документа ще се вземат с негово съгласие, а подмяната на „История славянобългарска” Маринчев ще се опита да извърши без

Написано от Христо Христов
Събота, 08 Юни 2013 08:22

негово знание. Планът предвижда Пахомий да придружи разузнавача до Уранополис, а след това той да бъде поет от кола на резидентурата. Оригиналите трябва да бъдат оставени в секретната каса в Генералното консулство в Солун.

Вторият неуспешен опит

Този план не се задейства. Маринчев дори не пътува до Гърция. Архивът на ПГУ не разкрива причината. Затова КИР изготвя втори план в началото на декември 1984 г. Той е утвърден от началника на ПГУ ген. Васил Коцев. Планът отново предвижда Христо Маринчев да е основен изпълнител. Този път копието трябва да бъде поставено в прозрачна плексигласова кутия, в която вече да се излага в библиотеката. За обезпечаването му на гръцка територия е включен ОР Иван Генов от резидентурата на ПГУ в Солун.

В този втори план обаче разузнаването допуска до участие в операцията тогавашния посланик в Атина Петър Славчев. Подобно нарушение на конспирацията влиза в пълно противоречие с основните правила на разузнаването и показва, че в дъното на операцията стоят съвсем различни мотиви от „спасяването“ на безценната за българите реликва.

Надделяването на субективизма и личните интереси опорочават напълно целта и мотивите на операцията. Очевидно е, че ръководството на ПГУ или е направило огромен компромис с оперативните принципи на работа, или е подценило ситуацията, след като си позволява да сподели операцията с посланика и дори допуска да го включи като участник.

Скандалът с допускането до участие на дипломати

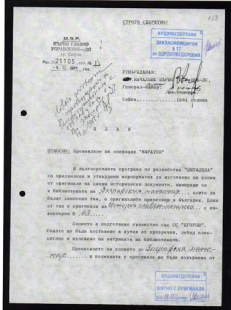
Планът от декември 1984 г. предвижда Славчев също да пътува до „Зограф“. Служебникът на Патриарх Евтимий, Драгановият миней и едно евангелие от XIII век трябва да бъдат взети от игумена под предлог, че ще ги реставрират в България и

Операция „МАРАТОН“. Част 17: Неуспешният опит за кражбата на Паисиевата история

Написано от Христо Христов
Събота, 08 Юни 2013 08:22

по-късно заменени с копия. По плана пренасянето на Паисивата история трябва да стане от Маринчев, а останалите ръкописи – от посланика.

След напускането на Света гора изнасянето на всички документи трябва да се осъществи от Маринчев през КПП – Кулата. За успешното провеждане на операцията са предвидени средства за подаръци и подкупи в размер на 250 лв. и 500 щатски долара. ПГУ не се свени да злоупотреби с доверието на игумена на манастира, като предвижда, че при евентуално разкриване на „взетите ценности“ да се твърди, че това е станало с негово съгласие.

Това обаче не е всичко. В КИР започва да се появяват пукнатини. На бележка към плана, одобрен от шефа на разузнаването ген. Коцев, началникът на отдел 14 полк. Авджиев написва:

„Няма ли да се получи раздразнение между Петър Славчев и Илия Петров. И двамата са запознати и много ревностно се отнасят по този въпрос. Петър Славчев пред мен е заявявал, че подобно мероприятие не е целесъобразно. Подписвам плана като смятам, че този въпрос трябва да се обмисли още веднъж.“

Илия Петров е Генералният консул в Солун и се оказва, че списъкът с кандидатите за слава се увеличава. Пазарлъкът става пълен, след като се намесва и зам.-началникът на ПГУ ген. Владимир Тодоров. Той иска сметка от КИР защо генералният консул в Солун Илия Петров не е включен в провеждането на операция „МАРАТОН“. Лобитата в Държавна сигурност започват да се наместват. По въпроса се интересува и зам.-министърът на вътрешните работи ген. Стоян Савов.

От отдел 14 КИР Маринчев обяснява, че Илия Петров иска да отчете дейност пред др. Йорданов (Георги Йорданов, по това време председател на Комитета по култура), освен

Написано от Христо Христов
Събота, 08 Юни 2013 08:22

това е възможно да изтече информация. Културно-историческото разузнаване се оказва между чука и наковалнята, защото на част от ръководството „тези мотиви се виждат несериозни”.

Заради избухналите противоречия планът се проваля с пълна сила. Маринчев заминава с копието за Солун. Там Генералният консул Петров го изненадва с информацията, че е разговарял по телефона с посланик Славчев, при което са се уточнили да дойде Петров, а посланикът ще отиде друг път на Света гора. Маринчев и колегата му Генов решават да не се противопоставят. Гръцката власт обаче забавя издаването на разрешение за посещение в Света гора. Когато ги получават след няколко дни установяват, че срокът на пребиваване в Гърция е изтекъл.

Маринчев моли за съдействие генералния консул за удължаване на срока, но той се мотивира, че по това време полицията не работи и трябва да се изчакат 10 дни. „Действията и поведението на Генералния консул ми дават основание да мисля, че той не ни съдейства, за да може той да отиде сам. При идването в София той е ходил при др. Георги Йорданов и обещал да отиде в „Зограф” и да донесе ценни документи. По същия начин е постъпил и посланика Петър Славчев”, докладва след провала Христо Маринчев. Разузнавачът преценява, че не трябва да връща копието на Паисиевата история в България и го оставя на съхранение в касата на колегата си Иван Генов. По ирония Христо Маринчев не успява да извърши кражбата, въпреки че работи 12 години по проникването в „ЦИТАДЕЛА” и две години по операция „МАРАТОН”. В ПГУ решават да продължат „маратона” и да опитат още веднъж.

СЛЕДВА: Успешният опит на разузнавачите от резидентурата на ПГУ в Гърция.